

R O Z S U D O K
V M E N E S L O V E N S K E J R E P U B L I K Y

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Martina Vladika a sudcov JUDr. Oľgy Trnkovej a JUDr. Jozefa Kolcuna v právnej veci navrhovateľa **F. B.**, bývajúceho v R., proti odporcovi **S.**, so sídlom v L., **o 42 280,- Sk s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde Liptovský Mikuláš pod sp. zn. 12 C 265/2004, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 27. septembra 2006 sp. zn. 23 Co 156/2006, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline z 27. septembra 2006 sp. zn. 23 Co 156/2006 vo výroku, ktorým zmenil výrok rozsudku Okresného súdu Liptovský Mikuláš z 1. februára 2006 sp. zn. 12 C 265/2004 o povinnosti odporcu zaplatiť navrhovateľovi 10 000,- Sk titulom nemajetkovej ujmy tak, že v tejto časti návrh zamietol, **z r u š u j e** a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Liptovský Mikuláš rozsudkom z 1. februára 2006 č. k. 12 C 265/2004-179 uložil odporcovi povinnosť zaplatiť navrhovateľovi 33 280,- Sk s 9 % úrokmi z omeškania ročne zo sumy 18 280,- Sk od 1. 1. 2004 do zaplatenia a zo sumy 5 000,- Sk od 13. 1. 2004 do zaplatenia a náhradu trov konania 29 004,- Sk k rukám právneho zástupcu, všetko do 15 dní od právoplatnosti rozsudku. V zostávajúcej časti návrh zamietol. Po vykonanom dokazovaní dospel k záveru o čiastočnej dôvodnosti nároku uplatneného navrhovateľom titulom odchodného vo výške jedného funkčného platu (18 280,- Sk), odmeny za výkon funkcie

vedúceho likvidácie havárií a zástupcu zamestnancov (5 000,- Sk) a nemajetkovej ujmy pre porušenie ustanovení o zákaze diskriminácie (10 000,- Sk). Uviedol, že dňom 1. 11. 2003 došlo k skončeniu pracovného pomeru medzi účastníkmi konania z dôvodu nadobudnutia nároku navrhovateľa na starobný dôchodok. Odporca navrhovateľovi vyplatil okrem odstupného aj odchodné vo výške jedného funkčného platu podľa Zákonníka práce a ďalšieho funkčného platu v súlade s článkom V bodu 9 písm. b/ kolektívnej zmluvy na rok 2003. Podľa výslovného znenia tohto článku kolektívnej zmluvy navrhovateľovi ale prináležalo odchodné vo výške dvoch funkčných plátov a bolo povinnosťou odporcu v tejto výške mu odchodné vyplatiť. Následne účastníci uzatvorili pracovnú zmluvu na dobu určitú od 2. 11. 2003 do 31. 12. 2003. Navrhovateľ od januára do októbra 2003 vykonával nad rámec pracovných činností vyplývajúcich z pracovnej náplne aj funkciu vedúceho likvidácie a zástupcu zamestnancov, čo nebolo medzi účastníkmi sporné. Za výkon týchto funkcií bola dohodnutá odmena vo výške 300,- Sk a 200,- Sk mesačne, ktorú mal odporca navrhovateľovi vyplatiť. Aj v mesiacoch november a december 2003 navrhovateľ uvedené funkcie vykonával, ale v rámci pracovných činností vyplývajúcich z pracovnej náplne a nejednalo sa o prácu navyše. Preto uplatnený nárok na odmenu za tieto mesiace zamietol. Nebolo sporné, že navrhovateľovi odporca nevyplatil odmenu za rok 2003. Z vykonaného dokazovania vyplýva, že jediným dôvodom jej nevyplatenia bola skutočnosť, že navrhovateľ vzniesol námietku nepravdivosti potvrdenia vystaveného odporcom o odbornej praxi jeho zamestnanca na Obvodnom banskom úrade. Týmto došlo podľa názoru súdu prvého stupňa k porušeniu zásady, že zamestnanec nesmie byť postihnutý za to, že podá na zamestnávateľa sťažnosť a k porušeniu zákonných ustanovení o zákaze diskriminácie (§ 13 ods. 5 Zákonníka práce v znení zákona č. 311/2001 Z. z.). Tvrdenú lojalitu k firme nemožno totiž zamieňať s právom zamestnanca domáhať sa svojich práv, pretože vyplatenie odmien predstavovalo odvetu za legitímne správanie sa navrhovateľa. Uvedená právna úprava takýto postup sankcionuje, keď priznáva poškodenému zamestnancovi právo na náhradu nemajetkovej ujmy. Pri posúdení jej primeranosti prihliadol na okolnosti, za ktorých došlo k porušeniu zákazu diskriminácie navrhovateľa odporcom, ale aj k tomu, že navrhovateľ bol dlhoročným zamestnancom s osobitými kvalifikačnými predpokladmi plne využívanými odporcom, výške funkčného platu, výške odmien (preukázaná suma 13 291,- Sk). V zostávajúcej časti potom tento nárok zamietol (navrhovateľ uplatňoval 18 000,- Sk). Za účelové a irelevantné pre posúdenie dôvodnosti tohto nároku považoval tvrdenia odporcu o využití služobného telefónu navrhovateľom na súkromné účely a pridelenie úlohy prislúchajúcej navrhovateľovi podľa hlavného plánu úloh inému zamestnancovi. O úrokoch

z omeškania rozhodol podľa § 517 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka a trovách konania podľa § 142 ods. 3 O. s. p.

Krajský súd v Žiline rozsudkom z 27. septembra 2006 sp. zn. 23 Co 156/2006 rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku, ktorým bol odporca zaviazaný zaplatiť navrhovateľovi 18 280,- Sk s príslušenstvom potvrdil, vo výroku, ktorým bol odporca zaviazaný zaplatiť navrhovateľovi 10 000,- Sk titulom nemajetkovej ujmy zmenil tak, že v tejto časti návrh zamietol a vo výroku o priznaní odmeny, okrem časti, ktorou bol návrh v zostávajúcej časti zamietnutý, zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Stotožnil sa so záverom súdu prvého stupňa o dôvodnosti nároku na zaplatenie odchodného vo výške ďalšieho funkčného platu, ktorý navrhovateľovi patrí v zmysle kolektívnej zmluvy. Rozhodnutie o priznaní nemajetkovej ujmy považoval za nesprávne. Samotné nevyplatenie odmien, ktoré malo predstavovať odvetu za správanie sa navrhovateľa, nie je podľa jeho názoru takým dôvodom, ktorý by zakladal nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Nepovažoval za diskrimináciu navrhovateľa, keď iní zamestnanci dostali odmenu a jemu priznaná nebola. Rozhodnutie o nároku na vyplatenie odmien za výkon funkcie vedúceho likvidácie havárií (300,- Sk) a zástupcu zamestnancov (200,- Sk) považoval za predčasné vzhľadom na rozporné tvrdenia účastníkov o podanom návrhu na ich vyplatenie.

Proti tomuto rozsudku krajského súdu vo výroku, ktorým zmenil rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku, ktorým bol odporca zaviazaný na zaplatenie 10 000,- Sk titulom nemajetkovej ujmy tak, že v tejto časti návrh zamietol, podal na podnet navrhovateľa mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky. Navrhol v tejto časti rozsudok zrušiť a vec v rozsahu zrušenia vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. Podľa jeho názoru krajský súd vec nesprávne právne posúdil (§ 243f ods. 1 písm. c/ O. s. p.). Uviedol, že nevyplatenie odmien zamestnancovi samo osebe nemožno považovať za postih alebo sankciu. Ak však ostatným zamestnancom zamestnávateľ odmenu vyplatil a jediným dôvodom, pre ktorý podľa vyjadrenia štatutárneho zástupcu odporcu nebola odmena vyplatená navrhovateľovi bola skutočnosť, že podal sťažnosť na zamestnávateľa, potom takýto postup zamestnávateľa je diskriminačný, odporujúci ustanoveniu § 13 ods. 5 Zákonníka práce v znení platnom do 31. júna 2004. Odporca týmto porušil zásadu, že zamestnanec nesmie byť postihnutý za to, že podá na zamestnávateľa sťažnosť.

Odporca vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že považuje rozhodnutie krajského súdu za správne a poukázal na dôvody uvedené už v odvolaní proti rozsudku súdu prvého stupňa.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O. s. p.) po zistení, že tento opravný prostriedok podal včas (§ 243g ods. 1 O. s. p.) generálny prokurátor Slovenskej republiky (§ 243e ods. 1 O. s. p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O. s. p. v spojení s 243a ods. 1 O. s. p.) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O. s. p. v spojení s § 242 ods. 1 O. s. p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je opodstatnené.

Podľa ustanovenia § 243e ods. 2 O. s. p. mimoriadne dovolanie možno podať len proti tomu výroku súdneho rozhodnutia, ktoré účastník konania namieta.

Podľa ods. 3 tohto ustanovenia generálny prokurátor Slovenskej republiky nie je viazaný rozsahom podnetu v prípadoch, v ktorých ani dovolací súd nie je viazaný rozsahom dovolania (§ 242 ods. 2 O. s. p.).

V zmysle § 243f ods. 1 O. s. p. môže byť mimoriadne dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O. s. p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný rozsahom mimoriadneho dovolania, ale i v mimoriadnom dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 243i ods. 2 v spojení s § 242 ods. 1 O. s. p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O. s. p. a tzv. inými vadami, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Mimoriadne dovolanie ako dovolací dôvod uvádza, že napadnuté rozhodnutie krajského súdu o nároku navrhovateľa na nemajetkovú ujmu z dôvodu diskriminačného konania zamestnávateľa spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O. s. p.) .

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením je omyl pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval

správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval, alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Generálny prokurátor Slovenskej republiky krajskému súdu vytýka nesprávny výklad ustanovenia § 13 Zákonníka práce, keď za diskrimináciu zamestnanca považoval len také konanie zamestnávateľa, ktoré odporuje zneniu § 13 ods. 1 Zákonníka práce. Na základe takéhoto právneho názoru potom dospel k záveru, že nezistil také konanie odporcu, ktorým by nepriznal navrhovateľovi práva vyplývajúce z pracovnoprávnych vzťahov z dôvodov uvedených v § 13 ods. 1 Zákonníka práce.

Ústavný princíp rovnosti pred zákonom (článok 12 Ústavy Slovenskej republiky) sa v pracovnom práve prejavuje ako právo na rovnaké zaobchádzanie resp. ako právo na rovnoprávnosť. Právo na rovnaké zaobchádzanie v oblasti pracovnoprávnych vzťahov Zákonník práce uskutočňuje zákazom priamej i nepriamej diskriminácie, ktorý po obsahovej stránke začleňuje jednak do obsahu základných zásad Zákonníka práce (článok 1, 6), ale aj § 13, ktorý tvorí súčasť normatívneho textu Zákonníka práce.

Zákaz diskriminácie upravený v Zákonníku práce smeruje k zabezpečeniu rovnosti subjektov pracovného práva.

Na rozdiel od článku 1 základných zásad v § 13 ide o zákaz priamej či nepriamej diskriminácie, ktorý sa vzťahuje na všetky práva vyplývajúce z pracovnoprávnych vzťahov (článok 6 sa vzťahuje na zákaz diskriminácie medzi ženami a mužmi).

Podľa ustanovenia § 13 ods. 1 Zákonníka práce v znení platnom do 30. júna 2004 zamestnancom patria práva vyplývajúce z pracovnoprávnych vzťahov bez akýchkoľvek obmedzení a priamej diskriminácie alebo nepriamej diskriminácie podľa pohlavia, manželského stavu a rodinného stavu, rasy, farby pleti, jazyka, veku, zdravotného stavu, viery a náboženstva, politického alebo iného zmýšľania, odborovej činnosti, národného alebo sociálneho pôvodu, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, majetku, rodu alebo iného postavenia okrem prípadu, ak to ustanovuje zákon alebo ak je na výkon práv vecný dôvod, ktorý spočíva v predpokladoch alebo požiadavkách a v povahe práce, ktorú má zamestnanec vykonávať.

Podľa § 13 ods. 5 výkon práv a povinností vyplývajúcich z pracovnoprávnych vzťahov musí byť v súlade s dobrými mravmi. Nikto nesmie tieto práva a povinnosti zneužívať na škodu druhého účastníka pracovnoprávneho vzťahu alebo spoluzamestnancov. Nikto nesmie byť na pracovisku v súvislosti s výkonom pracovnoprávnych vzťahov prenasledovaný ani inak postihovaný za to, že podá na iného zamestnanca alebo zamestnávateľa sťažnosť, žalobu alebo návrh na začatie trestného stíhania.

Podľa § 13 ods. 7 zamestnanec, ktorý sa cíti poškodený v dôsledku nedodržania podmienok ustanovených v odsekoch 1 až 6, môže sa domáhať svojich práv na súde vrátane primeranej náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Ak zamestnanec, ktorý sa považuje za poškodeného z dôvodu neuplatnenia zásady rovnakého zaobchádzania, preukáže súdu skutočnosť, z ktorých možno odvodiť, že došlo k priamej alebo nepriamej diskriminácii, je povinnosťou zamestnávateľa preukázať, že nedošlo k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania.

Ustanovenie citovaného § 13 ods. 5 Zákonníka práce (platného do 30. 6. 2004), ako z jeho výslovného znenia vyplýva, obsahuje samostatnú skutkovú podstatu diskriminačného správania zamestnávateľa voči zamestnancovi, ktorý spočíva v prenasledovaní alebo postihu zamestnanca za to, že podá na iného zamestnanca alebo zamestnávateľa sťažnosť, žalobu alebo návrh na začatie trestného stíhania.

Vykonaným dokazovaním bolo preukázané, že navrhovateľ pracoval u odporcu do 31. 12. 2003 a za rok 2003 mu neboli priznané odmeny. O návrhoch preddavkov odmien a doplatkoch odmien pracovníkom odporcu rozhoduje riaditeľ (Smernica na vyplácanie odmien pracovníkom S.). Tento (Ing. J. H.) ako jediný dôvod, pre ktorý neboli navrhovateľovi priznané odmeny uviedol podanie sťažnosti na O.

Je nepochybné, ako konštatoval aj generálny prokurátor Slovenskej republiky, že priznanie odmien nie je právne nárokovateľné a ich nevyplatenie samo osebe nemožno považovať za postih alebo sankciu. Navrhovateľ ani svojím návrhom neuplatnil voči odporcovi nárok na odmeny, ale nárok titulom nemajetkovej ujmy z dôvodu diskriminačného konania odporcu. Dovolací súd sa stotožňuje s právnym názorom generálneho prokurátora Slovenskej republiky podľa ktorého, ak ostatným zamestnancom odporcu odmena vyplatená bola a jediným dôvodom jej nevyplatenia navrhovateľovi bola skutočnosť, že podal sťažnosť

na zamestnávateľa (námietky voči jeho vyjadreniu), takýto postup je diskriminačným konaním voči navrhovateľovi odporujúcim ustanoveniu § 13 ods. 5 Zákonníka práce platného do 30. 6. 2004. Odporca takýmto postupom porušil zásadu v ňom zakotvenú, že zamestnanec nesmie byť diskriminovaný za to, že podá na zamestnávateľa sťažnosť.

Z uvedeného vyplýva, že rozhodnutie krajského súdu, ktorým zmenil rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o priznaní nemajetkovej ujmy, spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Generálny prokurátor Slovenskej republiky preto dôvodne podal mimoriadne dovolanie podľa § 243e O. s. p. v spojení s § 243f ods. 1 písm. c/ O. s. p., keďže to vyžadovala ochrana práv a zákonom chránených záujmov účastníkov konania a túto ochranu nebolo možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto rozhodnutie krajského súdu v napadnutej časti v zmysle § 243b ods. 1 veta za bodkočiarkou a § 243b ods. 2 O. s. p. v spojení s § 243i ods. 2 O. s. p. zrušil a vec v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie s tým, že právny názor vyslovený v tomto rozhodnutí je preň záväzný.

V novom rozhodnutí rozhodne znova o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O. s. p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. septembra 2008

JUDr. Martin V l a d i k, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: